

Colin Dexter

Het raadsel van de derde mijl

Vertaald door Ellen Segeren

De Fontein

I

Maandag 7 juli

*Waarin een veteraan van het El Alamein-offensief er reden toe ziet
de meest tragische dag van zijn leven te herdenken.*

Ze waren met zijn drieën geweest – de drie gebroeders Gilbert: de tweeling Alfred en Albert, en de jongere broer John, die op een dag in Noord-Afrika was omgekomen. En naar zijn gestorven broer gingen de gedachten van Albert Gilbert uit toen hij vlak voor sluitingstijd alleen in een pub in Noord-Londen zat. Naar John, die altijd minder krachtig en veel kwetsbaarder was geweest dan het ontzagwekkende, onafscheidelijke en werkelijk niet uit elkaar te houden tweetal, dat bij hun schoolkameraadjes bekend stond als ‘Alf en Bert’. John, die altijd door zijn oudere broers werd beschermd; dezelfde John die ze op die verschrikkelijke dag in 1942 niet hadden kunnen beschermen.

Vroeg in de ochtend op 2 november werd ‘Operation Supercharge’ gestart tegen de Rahman Track ten westen van El Alamein. Gilbert had het altijd vreemd gevonden dat deze campagne in de ogen van oorlogshistorici zo’n wonderbaarlijke triomf van strategische planning was geweest, omdat hij zich van zijn kortstondige, maar niet onheldhaftige deelname aan die strijd alleen maar de blinde verwarring tijdens de aanval voor de ochtendschemering kon herinneren. ‘De tanks moeten erdoor’ was het bevel van de vorige dag geweest, dat vanuit de hoogste officiersrang naar de veldofficieren en de onderofficieren van de

Royal Wiltshires was doorgedruppeld. Het was het regiment waarin Alf en Bert in oktober 1939 dienst hadden genomen.

Al spoedig bestuurden ze de antieke tanks over Salisbury Plain – beiden werden prompt gepromoveerd tot korporaal, en beiden werden eind 1941 naar Caïro verscheept. En het was voor alle twee een gelukkige dag geweest toen hun broer John zich halverwege 1942 bij hen voegde, toen beide kampen versterking opbouwden voor de dreigende krachtmeting.

Op die ochtend van de 2de november, om 1.05 uur, reden Alf en Bert in hun tanks langs de noordzijde van Kidney Ridge, waar ze zwaar onder vuur kwamen te liggen van de Duitse 88's en de Panzers die bij Tel Aqqaqir waren ingegraven. Het tankgeschut van de Wiltshires had zijn patronen in de vijandelijke linies gebruikt en het gevecht woedde hevig. Maar het was een ongelijke strijd, want de oprukkende Britse tanks vormden open doelen voor de antitankwapens, en toen ze naderbij kwamen, werden ze stuk voor stuk van de Duitse geschutemplacements geblazen.

Het was een bittere herinnering, zelfs nu nog; maar Gilbert liet zijn gedachten de vrije loop. Dat kon hij nu doen. Ja, en het was belangrijk dat hij het ook deed.

Ongeveer vijftig meter vóór hem stond een van de aanvoerende tanks in brand en het lijk van de commandant lag languit over het luik. Zijn linkerarm bungelde boven de geschutskoepel; het hoofd met de tinnen helm zat vol bloed.

Een andere tank, links van hem, kwam zwenkend tot stilstand toen een Duits geschut de linkerrupsband vernielde. Vier mannen sprongen eruit en sprintten terug naar de betrekkelijke veiligheid van het onbegrensde niemandsland achter hen.

Het lawaai van de strijd verstomde toen granaten door de lucht floten en insloegen en in die vroege ochtend midden in de woestijn hun dodelijke werk deden. Mannen schreeuwden en smeekten en renden – en stierven; sommigen genadig snel dankzij een ogenblikkelijke vernietiging, anderen langzaam aan hun dodelijke verwondingen bezwijkend in het bebloede zand. Weer anderen verbrandden levend in hun tanks, ingesloten door het verwrongen metaal van de luiken of niet in staat met hun

beschoten ledematen hun laatste, wanhopige hefboomkrachten te gebruiken.

Toen was de tank pal rechts van Gilbert aan de beurt – een officier sprong naar beneden, greep naar zijn hand, waar het bloed uit spoot, en slaagde er nog net in zich uit de voeten te maken voordat de tank als een verblindende vuurbal ontplofte.

Gilberts artillerist in de geschutskoepel riep naar hem. 'Jezus! Zag je dat, Bert? Geen wonder dat ze die krenge "Tommy-cookers" hebben gedoopt!'

'Blijf die klootzakken bestoken, Wilf!' had Gilbert terug geschreeuwd.

Maar hij kreeg geen antwoord, want Wilfred Barnes, soldaat van de Royal Wiltshire Yeomanry, had zijn laatste woorden gesproken.

Het volgende dat Gilbert zag, was het gezicht van soldaat Phillips, die het luik loswrikte en hem eruit hielp.

'Rennen voor je leven, korporaal! De andere twee zijn er geweest.' Ze hadden nog geen veertig meter gestrompeld voordat ze zich tegen de grond wierpen toen een granaat het zand vlak voor hen deed opstuiven en een stortbad van metaalsplinters veroorzaakte.

En toen Gilbert uiteindelijk opkeek, zag hij dat ook soldaat Phillips dood was. Een stuk verwrongen metaal stak in het onderste van zijn rug. Enkele minuten daarna zat Gilbert nog op dezelfde plek, zwaar geschokt, maar blijkbaar niet gewond. Zijn blik dwaalde naar zijn benen, toen naar zijn armen; hij bevoelde zijn gezicht en borst; toen probeerde hij zijn tenen in zijn legerschoenen te bewegen. Dertig seconden geleden waren er nog vier mannen geweest. Nu was er nog maar één: hij. Zijn eerste bewuste gedachte (die hij zich zo helder kon herinneren) was een gevoel van onuitsprekelijke woede; maar bijna onmiddellijk sloeg die om in vreugde toen hij een nieuwe golf tanks van de 8th Armoured Brigade tussen de onklaar gemaakte of brandende kolossen van de eerste aanvalsformatie zag komen aanrijden. Langzaam trok een enorme opluchting door hem heen – opluchting omdat hij het had overleefd, en met een kort

gebed dankte hij God voor zijn redding.

Toen hoorde hij de stem. 'Zie hier in 's hemelsnaam weg te komen, korporaal!' Het was de militair met de bloedende hand, een luitenant bij de Wiltshires – een man die erom bekend stond dat hij overdreven veel waarde hechtte aan discipline en ook een beetje gewichtig deed; maar geen impopulaire man, en inderdaad degene die de avond ervoor zijn mannen het Montgomerymemorandum had doorgegeven.

'Gaat het, sir?' vroeg Gilbert.

'Redelijk.' Hij keek naar zijn hand. De rechterwijsvinger hing aan een stukje vel aan de rest van zijn hand. 'En met jou?'

'Ik ben in orde, sir.'

'We gaan terug naar Kidney Ridge – dat is zo ongeveer het enige wat we kunnen doen.'

Zelfs hier, te midden van de gruwelen van de slachting, klonk de stem als die van een vooroorlogse radiotelegrafisch omroeper, afgemeten en accuraat, een zogeheten 'Oxford'-accent.

De twee mannen hadden zich een paar honderd meter door het zachte zand geploegd toen Gilbert in elkaar zakte.

'Kom op! Wat is er met jou, man?'

'Ik weet het niet, sir. Ik geloof dat ik niet meer...'

Hij keek naar zijn linkerbeen, waarin hij een geweldige pijn-scheut had gevoeld, en hij zag dat bloed overvloedig door het ruwe kaki was gestroomd. Toen legde hij zijn linkerhand tegen de achterkant van zijn been en voelde het plakkerige moeras van bloedend vlees, waar de helft van zijn kuit weggeschoten was. Mistroostig grijnsde hij.

'Gaat u maar vast, sir. Ik voer de achterhoede wel aan.'

Maar het beeld was al veranderd. Een tank die snel op hen af leek te komen, draaide op zijn rupsbanden om, zodat hij nu de andere kant op wees. De bovenkant was geheel weggeslagen. De motor ronkte echter nog en de versnellingen knarsten als het gekerm van gefolterden in de hel. Maar Gilbert hoorde nog meer. Hij hoorde de stem van een man die het in wanhoop uitschreeuwde en gedachteloos strompelde hij naar de tank, die opnieuw om zijn as zwenkte en een regen van zand opwierp. De

bestuurder was nog in leven! Gilbert vergat zichzelf volkomen; hij vergat zijn wond, zijn angst, zijn opluchting, zijn woede. Hij dacht alleen maar aan soldaat Phillips uit Devizes...

Het luik was een verwrongen pak heet staal dat niet open wilde – nog niet. Bijna gaf het mee, en het zweet gutste langs Gilberts gezicht, terwijl hij zich vloekend en mopperend van zijn taak kweet.

De brandstoftank vatte met een zacht, bijna verontschuldigd ‘woesj’ vlam, en Gilbert wist dat het een kwestie van seconden was voordat nóg een man gedoemd was te sterven in een Tommycooker.

‘Verdomme!’ gilde hij naar de officier achter hem. ‘Help! Alsjeblieft! Ik heb bijna...’ Hij rukte nog een laatste keer aan het luik en opnieuw droop het zweet langs de zwellende spieren en aderen van zijn onderarmen.

‘Zie je dat verdomme niet? Zie je...’ Zijn stem begaf het van wanhoop en hij viel in het zand, overweldigd door de mislukking en de uitputting.

‘Hou op, korporaal! Ga daar weg! Dat is een bevé!’

Dus krabbelde Gilbert weg over het zand en huilde van krampachtige radeloosheid. Hij hief zijn vuile gezicht op om door zijn tranen de blik in de ogen van de officier te zien... de blik van bevroren lafheid. Maar hij herinnerde zich verder weinig, behalve het geschreeuw van de brandende medesoldaat. Pas later dacht hij dat hij de stem had herkend – want het gezicht had hij niet gezien.

Kort hierna werd hij opgepikt door een legertruck (zoals hem werd verteld) en het volgende dat hij zich herinnerde was dat hij comfortabel onder smetteloos witte lakens en rode dekens lag, in een militair ziekenhuis. Pas twee weken daarna vertelden ze hem dat zijn broer John, tankbestuurder bij de 8ste Armoured Brigade, bij het tweede-fase-offensief was gesneuveld.

Toen was Albert Gilbert er bijna zeker van geweest; maar zelfs nu was hij er niet volkómen zeker van. Hij wist echter één ding, want niets kon de naam uit zijn hersenschors wegwissen

van de officier die op een ochtend in de woestijn, in de strijd om de bergrug bij Tel el Aqqaqir, op de proef was gesteld om zijn moed – en in gebreke was gebleven. Luitenant Browne-Smith, zo luidde de naam. Vreemde naam eigenlijk, met een ‘e’ in het midden.

Een naam die hij nooit meer had gezien, tot kortgeleden.

Tot zeer kortgeleden zelfs.

2

Woensdag 9 juli

We bevinden ons in de Universiteit van Oxford, bij de beoordelingsvergadering van de zeven examinatoren die zijn aangewezen voor het examen klassieke letteren.

‘Hij zou anders een First hebben gekregen,’ zei de voorzitter. Opnieuw bekeek hij de zes aparte beoordelingen, waarop alfa’s en bèta-plussen rijkelijk voorkwamen, behalve bij Griekse geschiedenis, waar een zwakke bèta-dubbel minus/delta stond. Deze laatste viel niet in de categorie meesterbreinen.

‘Wat denkt u ervan, heren? Is zeker een mondeling waard, niet?’

Met minimale inspanningen staken vijf van de zes andere mannen aan de grote tafel vol scripties, lijsten en cijferreeksen, instemmend hun hand op.

‘Denkt u van niet?’ De voorzitter had zich naar het zevende lid van de examencommissie gewend.

‘Nee, mijnheer de voorzitter. Hij is het niet waard – niet met deze resultaten.’ Hij liet de scriptie voor zich op tafel vallen. ‘Hij heeft mij afdoende bewezen dat hij vrijwel niets weet buiten het vijfde-eeuwse Athene. Het spijt me. Als hij een First had willen halen, had hij toch wat meer werk moeten verzetten dan dit.’

Opnieuw liet hij de scriptie op tafel neerkomen; hij keek er zeer misprijzend bij, waardoor zijn gezicht, dat waarschijnlijk vanaf zijn geboorte al zuur had gestaan, nog meer vertrok. Toch kon niemand anders op de universiteit, zoals alle aanwezigen

wisten, een netelige beoordeling als B+/B+?+ met zo veel zelfvertrouwen toekennen of met zo veel vaste overtuiging rechtvaardigen. 'We weten allemaal, nietwaar' (het was een van de andere leden) 'dat er soms wel wat gokwerk komt kijken bij de vragen die we hebben gemaakt, ik bedoel, vooral die over de Griekse geschiedenis.'

'Ik heb de vragen gemaakt,' onderbrak de dissident hem verhit. 'Er is nooit een eerlijker spreiding geweest.'

De voorzitter zag er zeer vermoeid uit. 'Heren. We hebben een zware en lange dag gehad en we zijn bijna bij het laatste agendapunt. Laten we...'

'Natuurlijk is hij een mondeling waard,' zei een van de anderen met een rustige, vastbesloten autoriteit. 'Ik heb zijn logica-verhandeling beoordeeld, op een aantal plaatsen is die briljant.'

'Ik weet zeker dat u gelijk hebt,' zei de voorzitter. 'We begrijpen uw opmerking over die geschiedeniscriptie, dr. Browne-Smith, maar...'

'Het zij zo. U bent de voorzitter.'

'Ja, dat klopt. Ik ben de voorzitter en deze man zal zijn mondeling krijgen!'

Het was een dubieuze ruil, en de logica-examinator kwam onmiddellijk met een vredesvoorstel. 'Misschien zou u, dr. Browne-Smith, ermee instemmen hem zelf het mondeling af te nemen?'

Maar Browne-Smith schudde zijn gepijnigde hoofd. 'Nee! Ik ben bevooroordeeld tegen die kerel, en deze beoordelingen... voor mij is het genoeg. Ik doe niets anders meer.'

Ook de voorzitter wilde de vergadering op een prettiger toon afsluiten. 'Kunnen we Andrews niet vragen? Zou hij bereid zijn het op zich te nemen?'

Browne-Smith haalde zijn schouders op. 'Hij is een beste jongeman.'

De voorzitter maakte zijn laatste aantekening: 'Mondeling wordt afgenomen door Mr. Andrews (Lonsdale) op 18 juli,' en de anderen begonnen hun papieren bij elkaar te zoeken.

'Dank u hartelijk, heren. Maar voordat we klaar zijn: zullen we even kijken wanneer onze laatste vergadering plaatsheeft? Het

zal bijna zeker woensdag de 23ste of donderdag de 24ste zijn.'

Browne-Smith was de enige van de commissie die zijn agenda niet tevoorschijn had gehaald, en toen de vergadering uiteindelijk werd afgesproken voor woensdag de 23ste om 10 uur, leek hij er in het geheel geen acht op te slaan.

De voorzitter had dit gemerkt. 'Bent u dan beschikbaar, Mr. Browne-Smith?'

'Ik wilde net zeggen dat ik vrees niet bij de laatste vergadering aanwezig te kunnen zijn, mijnheer de voorzitter. Dat zou ik natuurlijk graag willen, maar ik... ik moet... Wel, waarschijnlijk ben ik dan niet in Oxford.'

De voorzitter knikte vaag, onbehaaglijk. 'Wel, we zullen ons best doen zonder u. In elk geval bedankt voor uw hulp, zoals altijd.' Hij sloot het dikke, zwarte boek dat voor hem lag en keek op zijn horloge: 20.35 uur. Ja, het was een zware en lange dag geweest. Misschien niet vreemd dat hij nu aan het eind een beetje snauwerig was.

Zes leden van de commissie besloten zich naar de King's Arms in Broad Street te begeven, maar het zevende lid, dr. Browne-Smith, vroeg permissie om te vertrekken. Hij verliet de Examination Schools, liep langzaam de High uit en ging via de achterdeur ('Alleen toegang voor Senior Fellows') Lonsdale College binnen. Eenmaal in zijn kamer, slikte hij zes paracetamol-tabletten en ging geheel gekleed op bed liggen, waar het volgende uur zijn brein oncontroleerbaar in zijn hoofd bonkte.

Toen viel hij in slaap.

De ochtend van de volgende dag, donderdag 10 juli, ontving hij een brief. Een bijzonder vreemde en nogal opwindende brief.

3

Vrijdag 11 juli

Waarin we lezen over een uitnodiging aan een Oxford-don om de ondeugden en boosaardigheden in het leven in een beruchte wijk van de metropool te bekijken.

Nooit eerder in zijn leven – dat nu bijna zevenenzestig jaar duurde – was Oliver Maximilian Alexander Browne-Smith (met een ‘e’ en met een koppelteken), drager van het Military Cross, MA, doctor in de filosofie, werkelijk in het reine gekomen met zijn onmatig zwaarwichtige namen. Zoals te verwachten was, kreeg hij in zijn voorbereidende klas de bijnaam ‘Omar’: en nu – één jaar voordat hij volgens de statuten zijn vaste aanstelling bij de universiteit zou krijgen – wist hij dat hij onder de studenten de honende bijnaam ‘Malaria’ had verworven, wat minder voorspelbaar en veel vervelender was.

Het verbaasde hem daarom enigszins dat hij erin was geslaagd zich binnen een paar weken neer te leggen bij het feit dat hij vrijwel zeker binnen een jaar dood zou zijn (‘Uiterlijk een jaar, omdat u erop staat de waarheid te horen, dr. Browne-Smith’). Wat hij echter niet beseftte toen hij naar perron 1 van Oxford Station liep, was dat hij eerder dood zou zijn dan door zijn befaamde en dure specialist zo vol vertrouwen was voorspeld. Veel eerder.

Lopend naar het einde van het perron hield hij zijn blik naar beneden gericht en keek met afkeuring naar de lege bierblikjes en rommel op de rails. Een paar collega’s van de universiteit,

van wie enkelen van Lonsdale, waren regelmatige passagiers op de trein van 9.12 uur van Oxford naar Paddington, en de waarheid was dat hij er geen behoefte aan had met een van hen te converseren. Onder zijn linkerarm droeg hij een exemplaar van *The Times*, dat hij net bij de stationskiosk had gekocht, en in zijn rechterhand droeg hij een bruinleren aktentas. Voor een heldere ochtend midden juli was het verbazingwekkend fris.

De gele dieseltrein kroop precies op tijd aan de noordkant het station binnen, en twee minuten later zat hij tegenover een jong stel in een niet-rokencoupé. Hoewel hij zelf een verstokt en ongeneeslijk roker was, iemand die zijn longen aan meer dan veertig sigaretten per dag had blootgesteld, had hij besloten zich tijdens de komende reis van een uur een symbolische onthouding op te leggen. Dat leek ergens gepast. Toen de trein zich in beweging zette, vouwde hij *The Times* open en begon aan het kruiswoordraadsel. Bij de eerste drie nummers horizontaal registreerde zijn geest helemaal niets. Maar bij het vierde verscheen een vage glimlach rondom zijn licht vertrokken mond.

Opnieuw keek hij naar de buitengewoon treffende woorden: 'Wat zoekt een toerist het eerst in Soho? (8)' Snel vulde hij 'stripper' in, en met steeds meer letters die horizontaal en verticaal het diagram opvulden, was de puzzel ver voor Reading klaar. In de hoop dat het stel tegenover hem zijn bekwaamheid in kruiswoordraadsels had opgemerkt – zo niet de lelijke stomp van zijn rechterwijsvinger, waarvan het eerste kootje ontbrak – leunde hij achterover in zijn stoel, zo ver als zijn lange benen dat toestonden, sloot zijn ogen en concentreerde zich op de eigenaardige beweegreden die hem die dag naar Londen riep.

In Paddington was hij bijna de laatste die uit de trein stapte, en toen hij naar de slagboom liep, zag hij dat het pas 10.15 uur was. Ruim op tijd. Bij de informatiebalie haalde hij een dienstregeling van de lijn Paddington-Reading-Oxford. Toen bestelde hij een kop koffie bij het buffet, waar hij een sigaret opstak en de tijden van zijn mogelijke terugreis opzocht. Toen hij een tweede sigaret met de eerste aanstak, voelde hij zich vreemd genoeg ontspannen en vroeg zich even af hoe laat de pubs – en

clubs – in Londen zouden opengaan. 11.00 uur misschien? Maar dat was niet zo belangrijk.

Het was 10.40 uur toen hij het stationsbuffet verliet en monter naar de Bakerloo-lijn liep, waar hij bij het wachten op een kaartje besepte dat hij zijn dienstregeling in het buffet had laten liggen. Maar dat was evenmin erg belangrijk. Hij kon uit voldoende treinen kiezen en sloeg een aantal tijden in zijn hoofd op.

Hij kon natuurlijk niet weten dat hij die avond niet meer naar Oxford zou terugreizen.

In de metro opende hij zijn aktentas en haalde er twee vellen papier uit. Het eerste was een brief, aan hem geadresseerd, amateuristisch getypt, maar opgesteld door een geletterde – een brief die hij nog steeds erg vreemd vond. Het tweede was een professioneler getypt vel (inderdaad, getypt door Browne-Smith zelf) met een lijst van studenten aan Oxford University en de namen van hun colleges tussen haakjes daarachter, en bovenaan de woorden ‘Klasse één, *Literae Humaniores*’ in vette, rode hoofdletters. Maar Browne-Smith keek nieuwsgierig door zijn dubbelfocusglazen naar de twee vellen papier. Het leek alsof hij zichzelf alleen maar geruststelde dat ze er allebei nog waren. Meer niet.

Bij Edgware Road keek hij naar het bordje boven de ramen en zag dat er nog maar twee haltes kwamen. En bijna voor het eerst voelde hij ergens in zijn binnenste een zweempje opwinding. Het kwam door die brief... Uiterst vreemd! Zelfs het adres was eigenaardig geweest. Alle details waren zorgvuldig toegevoegd: Kamer 4, Trappenhuis T, Tweede Binnenplaats, Lonsdale College, Oxford. Een zo gespecificeerd adres was zeldzaam en leek te suggereren dat degene die de brief had verstuurd buitengewoon bezorgd was dat de brief zou kwijtraken, en behoorlijk op de hoogte was van de indeling van het gebouw... Trappenhuis T, Tweede Binnenplaats... Inwendig zag Browne-Smith zichzelf wederom die paar treden beklimmen zoals hij dat de afgelopen dertig jaar had gedaan, tot aan de eerste overloop, waar zijn naam in geschreven gotische letters nog steeds boven de deur stond. Recht tegenover hem was Kamer 3, waar George Westerby,

de geografie-don, bijna even lang had gehuisd; in feite slechts één trimester langer dan hij. Hun wederzijdse haat was intens. Het hele college wist dat, hoewel het anders had kunnen zijn als Westerby het geringste gebaar tot verzoening had gedaan. Maar dat had hij nooit gedaan.

Via de ziggoerat van steile roltrappen kwam Browne-Smith om 11.05 uur in het felle zonlicht op Piccadilly Circus uit, stak over naar Shaftesbury Avenue en stortte zich onmiddellijk in het doolhof van straten en steegjes die het gebied rondom Great Windmill Street doorkruisten. Hier waren veel bioscopen die harde, compromisloze pornofilms vertoonden. Buiten hingen foto's van naakte en halfnaakte vrouwen, rondborstig en voluptueus; clubs die voorbijgangers het vooruitzicht van erotische, non-stop naaktheid beloofden; boekhandels die pochten met de meest luisterrijke, grove tijdschriften voor pedofielen en liefhebbers van bestialiteit. Door deze bonte straten liep Browne-Smith langzaam onder de oranje en gele uithangborden en langs de uitnodigend openstaande deuren. Hij genoot van de ongecensureerde sfeer en voelde zich meedogenloos opgezogen door de poel van verderf die bekend staat als Soho.

In een smal straatje vlak bij Brewer Street zag hij het – zoals hij van tevoren had geweten: 'The Flamenco Topleless Bar: Lidmaatschap niet verplicht: Komt u binnen.'

De brede, lage treden van de foyer naar de ondergrondse ruimten waren ooit bekleed geweest met karmozijnrood, maar nu deed het midden van het tapijt denken aan het vaak betreden grasveld bij een gebouw onder monumentenzorg midden in een prachtige zomer. Hij liep het pand voorbij, maar er moest een voelbare aarzeling in zijn tred hebben gelegen, want de jongeling met zijn pokdalige gezicht, die bij de deur stond, had hem al opgemerkt.

'Leuke meisjes hierbinnen, meneer. Loopt u maar rechtdoor. Lidmaatschap is niet nodig.'

'De bar is toch open? Ik wil alleen maar iets drinken.'

'De bar is altijd open, meneer. Loop maar rechtdoor.' De jongeman deed een stap opzij, en Browne-Smith deed zijn be-

slissende stap over de drempel en daalde langzaam af naar The Flamenco Topless Bar. *Facilis descensus averno.*

Beneden aan de trap werd de toegang geblokkeerd door een fluwelen gordijn, en hij vroeg zich net af wat hij moest doen, toen een hoofd, dat ogenschijnlijk van de romp was gescheiden, door een gat in het midden van het gordijn stak – het hoofd van een aantrekkelijk jong meisje, niet ouder dan negentien of twintig.

Haar hazelnootbruine ogen hadden een felblauwe ogenschaduw en de wimpers waren zwart gemaakt met lelijke mascara, maar op de sensuele mond ontbrak lippenstift. Een roze tong maakte langzaam een rondje langs de zacht uitzierende lippen en een prettige stem vroeg lief en eenvoudig om slechts één pond.

‘Lidmaatschapsgeld wordt niet gevraagd, dat staat buiten op het bord. En de man bij de deur zei het ook.’ Het gezicht glimlachte zoals het altijd lachte naar de onnozele mannen die de brede, lage traptreden afdaalden.

‘Het is geen lidmaatschapsgeld, het is entreegeld. Snapt u wat ik bedoel?’ Haar blik hield de zijne vast met smeulende seksualiteit, en het bankbiljet verdween snel achter het dieprode gordijn.

The Flamenco Bar was laag. Zitjes waren gegroepeerd in *alcôves à deux*, en het meisje leidde hem naar een ervan. Ze was geheel gekleed, en nadat ze haar klant een vaalgele drankenlijst had gegeven, vertrok ze zonder verder een woord te zeggen naar haar vaste plaats achter een slechte imitatie van een heuse bar, waar ze weldra verdiept was in de horoscoop van de *Daily Mirror*.

Toen Browne-Smith zich door de lange drankenlijst worstelde, ontdekte hij dat de laagste prijs voor een licht-alcoholisch drankje 3 pond was. Hij kreeg het vermoeden dat hij voor zo’n exorbitante prijs het beste twee (aparte) kleine glazen bier kon bestellen, toen hij haar stem hoorde.

‘Kan ik uw bestelling opnemen?’

Over zijn brillenglazen heen keek hij op naar de jonge vrouw die voor hem stond. Ze leunde voorover, geheel naakt boven het middel. Haar lange, roze rok droeg een split tot boven aan haar dij.

‘Het bier maar, denk ik.’

Ze maakte een aantekening op haar notitieblokje. ‘Wilt u dat ik bij u kom zitten?’

‘Ja, dat zou ik prettig vinden.’

‘Dan moet u me een drankje aanbieden.’

‘Goed.’

Ze wees naar de laatste mogelijkheden op de kaart:

Flamenco Revenge – een huwelijk van groenogige Char-
treuse met het afrodisiacum Cointreau.

Soho Wallbanger – een dramatische confrontatie van vo-
luptueuze Wodka en een prikkelend scheutje Tia Maria.

Eastern Ecstasy – een onweerstaanbare alchemie van
verjongende Gin en polsslagversnellende Campari.

Prijs: £ 6.00

Zes pond!

‘Het spijt me,’ zei Browne-Smith, ‘maar dat kan ik me niet...’

‘Ik mag niet bij u zitten als u me geen drankje aanbiedt.’

‘Het is wel verschrikkelijk duur, niet? Ik kan het me eenvoudig niet veroorl...’

‘Goed!’ Het woord klonk afgemeten en resoluut, en ze verliet zijn tafel om een paar minuten later terug te komen met zijn eerste kleine glas bier, dat ze met ingestudeerde onverschilligheid voor hem neerzette. Daarna liep ze onmiddellijk weg.

Browne-Smith kon de conversatie in de nis achter hem duidelijk verstaan.

‘Waar komt u vandaan?’

‘Australië.’

‘Leuk daar?’

‘Zeker weten!’

‘Wilt u dat ik bij u kom zitten?’

‘Zeker wel!’

‘Dan moet u me een drankje aanbieden.’

‘Zeg het maar, schatje!’

Browne-Smith nam een teug van zijn doodgeslagen en lauwe bier en nam de situatie in zich op. Buiten de achter hem zittende Australiër zag hij slechts één andere klant, een man van middelbare leeftijd (veertig?, vijftig?, zestig?) die aan de bar een boek zat te lezen. In tegenstelling tot zijn kalende voorhoofd en de grijzende slapen was de netjes geknipte, zwartbruine baard vrijwel gespeend van grijze haren, en het idee rees bij Browne-Smith dat de man vermomd was. Dit idee werd versterkt door het feit dat hij een uit de toon vallende zonnebril droeg, die naar het scheen de ogen maskeerde zonder de letters op de pagina waardoor hij blijkbaar zo in beslag werd genomen, te vertroebelen.

Van waar Browne-Smith zat, zag het decor er over het geheel genomen goedkoop uit. De vloerbedekking – net als bij de ingang karmozijnrood – was vuil en gevlekt en onder de meeste van de plastic tafels kaal; de stoelen bestonden uit fragiele, gammele vlechtstructuren die nauwelijks het gewicht van een zwaarlijvige klant leken te kunnen dragen; de muren en plafonds waren ooit wit geverfd, maar waren nu grauw van de onstuitbare sigarettenrook. Maar er was een teken van cultuur, een uiterst verrassend teken: de gedempte achtergrondmuziek was het langzame deel uit Mozarts pianoconcert ‘Elvira Madigan’ (gespeeld door Barenboim, dat zou Browne-Smith kunnen zweren), en dat kwam hem even onverenigbaar voor als Shakin’ Stevens in St. Paul’s Cathedral.

Een andere man werd door het gordijn binnengelaten en werd prompt aangesproken door dezelfde blankborstige schoonheid die hem zijn bier had gebracht; de man aan de bar sloeg een bladzijde van zijn boek om; de Australiër, die nog altijd duidelijk verstaanbaar was, spoorde weinig subtiel zijn gastvrouw aan te onthullen wat ze hem precies wilde verkopen, want ze had wat hij wilde en zijn enige zorg was de prijs die ze ervoor kon vragen; het meisje achter de bar had blijkbaar in zich opgenomen wat de *Daily Mirror* haar kon voorspellen en Barenboim was lichtvoetig bij de laatste tonen van dat hemelse deel aangeland.

Het glas van Browne-Smith was nu leeg, en de enige twee gastvrouwen die hij kon zien, nipten vrolijk van wat het management had besloten dat vandaag de ingrediënten van Soho Wallbangers, Flamenco Revenges, *et al.* zouden zijn. Dus stond hij op, liep naar de bar en liet zich op een kruk zakken.

‘Ik heb betaald voor twee bier, dacht ik.’

‘Ik breng u het tweede meteen.’

‘Nee, doe geen moeite. Ik blijf hier wel zitten.’

‘Ik zei dat ik het u zou brengen.’

‘U vindt het toch niet erg dat ik hier zit?’

‘Ga zitten waar u eerst zat. U verstaat toch Engels?’ Alle voorgewende beschaafdheid was verdwenen en haar stem klonk hard en koud.

‘Goed,’ zei Browne-Smith rustig. ‘Ik wil geen problemen veroorzaken.’ Hij ging een paar meter van de bar aan een tafel zitten, keek naar het meisje en wachtte.

‘U hebt me nog steeds niet verstaán, wel?’ De stem klonk nu bot en dreigend, maar Browne-Smith besloot dat hij een paar rondjes licht geschut best kon riskeren; ze was nog niet toe aan zware artillerie. Hij had het naar zijn zin.

‘Ik heb u wel gehoord, dat verzeker ik u. Maar...’

‘Luister! Ik heb het u al gezegd!’ (Dat had ze niet.)

‘Als u zo’n rotmassage wilt: aan de overkant is een sauna. Oké?’

‘Maar ik wil...’

‘Ik zeg het niet nóg eens, mister.’

Browne-Smith stond op en wandelde langzaam naar de bar, waar de man weer een pagina van het boek omsloeg, ogenschijnlijk ongeïnteresseerd neutraal tegenover de uiting van steeds sterker wordende vijandigheden.

‘Ik zou graag een groot glas fatsoenlijk bier hebben, als u dat hebt.’ Hij sprak kalm.

‘Als u dat pils niet moet...’

Met een klap zette Browne-Smith zijn glas op de bar en keek het meisje strak aan. ‘Pils? Laat me jóú iets vertellen, miss! Dat is geen pils, dat is paardenzeik!’

De rollen waren dramatisch omgekeerd, en het meisje had

duidelijk haar zelfbeheersing verloren toen ze met een trillende vinger met knalrode nagel naar het gordijn wees en riep: 'Eruit!'

'O nee! Ik heb voor mijn drankjes betaald.'

'U hebt gehoord wat de dame zei.' Dat was de man die aan de bar een boek zat te lezen. Hoewel hij zijn blik niet één centimeter van de tekst omhoog had gericht, noch zijn vlakke stem (met een accent uit de West Country?) een zweempje boven het normale volume had verheven, klonken de korte woorden angstaanjagend beslist.

Maar Browne-Smith, die de man die zojuist tegen hem had gesproken volledig negeerde, bleef het meisje aankijken. 'Spreek me nooit meer op die manier aan!'

Door de autoriteit van deze gesiste woorden was het meisje met stomheid geslagen, maar de zittende man had langzaam zijn boek dichtgeslagen, en uiteindelijk keek hij op. De vingers van zijn rechterhand kropen langzaam naar de spieren in zijn linkerbovenarm, en hoewel hij, toen hij zich van de barkruk had laten glijden, zo'n zeven centimeter kleiner bleek dan Browne-Smith, leek hij een gevaarlijke tegenstander. Hij zei niets meer.

Het fluwelen gordijn waardoor Browne-Smith was binnengekomen, bevond zich slechts drie meter links van hem, en er volgden een paar seconden waarin een snelle, doch weinig glorierijke aftocht goed mogelijk was geweest. Maar dat besluit werd niet genomen, en voordat hij de situatie verder onder ogen kon zien, voelde hij hoe zijn rechterpols krachtig werd beetgepakt, en voordat hij het wist, werd hij naar een deur met een bordje 'Privé' gedirigeerd.

Twee dingen zou hij onthouden toen zijn begeleider zacht op deze deur klopte. Ten eerste zag hij de blik op het gezicht van de man uit Australië, een blik die drie kwart verwarring en een kwart paniek uitstraalde; ten tweede zag hij de titel van het boek dat de man met de baard las: *Ken uw Köchel-nummers*.

De anonieme Australiër, die niet meer dan vier of vijf meter van de deur vandaan zat, nam zich voor dit incident nooit aan iemand te vertellen. En zelfs al had hij daar reden voor, het leek zeer onwaarschijnlijk dat hij dat raadselachtige moment, vlak

voordat de deur achter de twee mannen dichtviel, zou hebben verteld, toen degene die schijnbaar de moeilijkheden had veroorzaakt, degene wiens naam hij nooit zou weten, ineens op zijn horloge had gekeken en met een onverklaarbaar rustig klinkende stem had gezegd: 'Mijn hemel! Ik zie dat het precies twaalf uur in de middag is!'

Een paar seconden nadat Browne-Smith de drempel van het kantoor had overschreden, voelde hij opnieuw die duizelingwekkende, stekende pijn die zich een weg door zijn hersenen leek te zagen en hem tijdelijk elk besef van zichzelf en wat hij deed ontnam. Maar toen hield het op, even snel als het was opgekomen, en hij dacht dat hij de zaken weer onder controle had.

Toen George Westerby diezelfde ochtend om 8.15 uur over het grasveld van de Tweede Binnenplaats uitkeek, had hij de grote gestalte (ruim tien centimeter groter dan hijzelf) naar de portiersloge zien lopen. Het belangrijkste in zijn geest op dat moment – en hij koesterde het – was het besef dat hij zijn gehate collega Browne-Smith niet vaak meer zou zien. Hijzelf, George Westerby, ging eindelijk met pensioen nadat hij onlangs zijn achtenzestigste verjaardag had gevierd. Een verhuisbedrijf was al begonnen aan zijn enorme verzameling boeken, en de kostbare rijen van meer dan de helft van zijn planken waren in blokken bij elkaar gebonden en opgeslagen in de theekisten die nu een onhandig groot deel van de vloerruimte in beslag namen. En binnenkort kwamen de houten kisten en de gespierde sjouwers die zijn dierbare bezittingen zouden overbrengen naar de flat die hij in Londen had gekocht. Een kleinere woning, natuurlijk, wat weleens opslagproblemen zou kunnen opleveren. Maar dat kon wachten, zeker tot na de naderende vakantie op de eilanden in de Egeïsche Zee... en naar Azië over de azuurblauwe zee...

Maar zelfs toen hij daar bij het raam stond, langzaam en tevreden knikkend, was het Browne-Smith die zijn gedachten beheerste. Voor hem was hij altijd 'Browne-Smith' geweest, niet eens 'Malaria' Browne-Smith, alsof een dergelijke familiariteit zijn eeuwige rivaliteit zou compromitteren. Hij hoefde nog maar

een paar avonden met die afschuwelijke man in de eetzaal te eten; nog maar een paar lunches, vaak ongemakkelijk dicht bij hem staand bij de koude buffetten; nog maar één vergadering, begin volgende week, de allerlaatste. Het derde trimester was bijna voorbij, zijn laatste; en zeer binnenkort zijn laatste dag en laatste uren; en dan het moment (wanneer het zo ver was) waarop hij voor het laatst op dat onberispelijke grasveld zou neerkijken... George Westerby was zich terdege bewust van die dingen toen hij op die vroege, kille ochtend van 11 juli uit zijn raam op de eerste verdieping stond te kijken. Wat hij toen nog niet wist – wat hij niet had kunnen weten – was dat Lonsdale College Browne-Smith nooit meer op zijn rustige binnenplaatsen zou verwelkomen.

Verschenen van Colin Dexter:

Dwaalspoor

Signalement

De stilte rond Nicholas Quinn

Requiem

De doden van Jericho

Het raadsel van de derde mijl

Een kwestie van ontrouw

Moord op de Barbara Bray

De Wolvercote-juwelen

Het Wytham-mysterie

Eerste druk januari 2024
Dit is deel zes in de 'Inspecteur Morse'-serie

Oorspronkelijke titel *The Riddle of the Third Mile*
Oorspronkelijke uitgever Macmillan
Copyright © 1983 Colin Dexter
First published in 1983 by Macmillan an imprint of Pan Macmillan,
a division of Macmillan Publishers International Limited
The moral right of the author of this work has been asserted in ac-
cordance with the Copyright, Designs and Patents Act 1988
Copyright © 1983, 2024 voor deze uitgave Uitgeverij De Fontein,
Utrecht
Vertaling Ellen Segeren
Omslagontwerp De Weijer Design, Baarn
Omslagillustratie Shutterstock
Opmaak binnenwerk Crius Group
ISBN 978 90 261 7140 6
ISBN e-book 978 90 261 7141 3
ISBN luisterboek 978 90 261 7142 0
NUR 332

www.uitgeverijdefontein.nl

Uitgeverij De Fontein vindt het belangrijk om op milieuvriendelijke en verantwoorde wijze met natuurlijke bronnen om te gaan. Bij de productie van het papieren boek van deze titel is daarom gebruikgemaakt van papier waarvan het zeker is dat de productie niet tot bosvernietiging heeft geleid.

Alle personen in dit boek zijn door de auteur bedacht. Enige gelijkenis met bestaande – overleden of nog in leven zijnde – personen, anders dan die in het publieke domein thuishoren, berust op puur toeval.

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden veelevoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm, elektronisch, door geluidsopname- of weergaveapparatuur, of op enige andere wijze, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.